

**“PAVEL BENKOV IJODI VA TARIXIY MANZARALAR YORDAMIDA
MAKTAB O‘QUVCHILARIDA IJODIY TAFAKKUR VA BADIY ESTETIK
DIDNI RIVOJLANTIRISH”**

Rustamova Farangiz Asqarbek qizi

Navoiy davlat universiteti

“Dasgohli rangtasvir” ta’lim yo’nalishi

4 - kurs “R”guruh talabasi

Annotatsiya: Maqola maktab o‘quvchilarining ijodiy tafakkurini tarixiy manzaralar va Pavel Benkov ijodi yordamida shakllantirishning pedagogik jihatlarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda tarixiy janrdagi san’at asarlarini darslarda qo‘llash, o‘quvchilarning vizual tafakkurini va badiiy estetik didini rivojlantirish usullari tahlil qilinadi. Maqola shuningdek, o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy qarorlar qabul qilish va badiiy tafakkur orqali tarixiy voqealarni anglash qobiliyatini oshirish bo‘yicha pedagogik tavsiyalarni taqdim etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Benkov ijodi pedagogik jarayonda ijodiy va tarixiy bilimlarni uyg‘unlashtirgan samarali vosita hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: Pavel Benkov, tarixiy manzara, ijodiy tafakkur, badiiy estetik did, maktab ta’limi, tarixiy janr, pedagogik metodika, vizual tafakkur, badiiy pedagogika, tarixiy tafakkur.

Tarixiy san’at maktab o‘quvchilari uchun nafaqat estetik didni rivojlantirish, balki tarixiy tafakkur va ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Tarixiy janrdagi asarlar o‘quvchilarga tarixiy voqealarni tahlil qilish, mustaqil fikrlash va badiiy qarorlar qabul qilish imkoniyatini beradi. Tarixiy manzaralarni vizual tarzda o‘rganish o‘quvchilarda rang, shakl, kompozitsiya va dramatik ifodani anglashni rivojlantiradi.

Pavel Benkov ijodi tarixiy janrni badiiy tarzda boyitgan va voqealarni dramatik ifoda orqali o‘quvchiga yetkazishga xizmat qiladi. Uning asarlari orqali o‘quvchilar tarixiy voqealarni faqat vizual qabul qilmay, balki ularni badiiy va dramatik kontekstda tahlil qiladi. Shu sababli, Benkov ijodidan pedagogik jarayonda foydalanish o‘quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish, badiiy estetik didini shakllantirish va tarixiy tafakkurini mustahkamlashda samarali vosita hisoblanadi.

Maktab ta’limida tarixiy san’at va Benkov ijodidan foydalanish o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, vizual tafakkur va badiiy qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga imkon yaratadi. Shu nuqtai nazardan, ushbu tadqiqotning maqsadi –

Benkov asarlari orqali tarixiy manzaralarni o'rganish va ijodiy tafakkurini shakllantirish metodik usullarini aniqlashdir.

Pavel Benkov ijodi tarixiy san'at pedagogikasida maktab o'quvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirish uchun muhim vosita hisoblanadi. Uning asarlari nafaqat tarixiy voqealarni tasvirlash, balki ularni dramatik va badiiy jihatdan jonlantirishga xizmat qiladi. Benkov rang, chiziq, kompozitsiya va yorug'lik elementlarini uyg'unlashtirib, voqealarning emotsional ta'sirini kuchaytiradi. Shu orqali o'quvchilar tarixiy voqealarni vizual tarzda anglash bilan birga, badiiy tafakkur orqali ularni tahlil qilish va ijodiy qarorlar qabul qilish imkoniga ega bo'ladi.

Benkov asarlarida ranglarning kontrasti va personajlarning ekspressiv ifodasi voqealarning dramatik ohangini oshiradi. Masalan, urush yoki madaniy voqealarni tasvirlashda u rang va chiziqlar orqali sahnalarni jonlantiradi. Shu yo'l bilan o'quvchilar vizual tafakkur, badiiy qarash va tarixiy kontekstni birlashtirgan holda voqealarni tahlil qilishni o'rganadi.

Pedagogik amaliyotda Benkov ijodidan foydalanish o'quvchilarga tarixiy manzaralarni mustaqil tahlil qilish, ularni badiiy shaklda ifodalash va kompozitsiya yaratish imkonini beradi. Tarixiy sahnalarni vizual o'rganish orqali o'quvchilar rang, shakl va chiziqlardan foydalangan holda dramatik sahnalarni yaratadi, shu bilan birga mustaqil ijodiy qarashlarni shakllantiradi.

Benkov ijodi pedagoglar uchun metodik vosita sifatida ham muhimdir. Pedagoglar uning asarlarini darslarda tanishtirib, tarixiy voqealarni tahlil qilish va badiiy shaklda ifodalash mashqlarini tashkil qiladi. Shu orqali o'quvchilar mustaqil fikrlash, ijodiy qaror qabul qilish va vizual tafakkur ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Tarixiy manzillarga nazar tashlash va ularni tasvirlash o'quvchilarda tarixiy tafakkur, estetik did va ijodiy qobiliyatni shakllantiradi. Benkov asarlarida qadimgi me'morchilik yodgorliklari, tarixiy shaxslar va voqealarni tasvirlash orqali o'quvchilar tarixiy va madaniy qadriyatlarni angelaydi. Bu esa ularni mustaqil fikrlashga, badiiy yechimlar yaratishga va voqealarni vizual tarzda ifodalashga undaydi.

Benkov ijodidagi dramatik va estetik uyg'unlik o'quvchilarga tarixiy voqealarni chuqur anglash va badiiy tafakkurini rivojlantirish imkonini beradi. Rang, yorug'lik va shakl orqali voqealarning emotsional ta'siri kuchaytiriladi. Shu sababli, o'quvchilar uning ishlanmalarini o'rganib, voqealarni badiiy tarzda ifodalashni va tarixiy kontekstni hisobga olgan holda kompozitsiyalar yaratishni o'rganadi.

San'at pedagogikasi nuqtai nazaridan, Benkov ijodidan foydalanish o'quvchilarda tarixiy tafakkur va badiiy tafakkur o'rtasidagi bog'liqlikni

mustahkamlaydi. Tarixiy voqealarni tahlil qilish va ularni dramatik va vizual tarzda aks ettirish orqali o'quvchilar mustaqil qarorlar qabul qilish va ijodiy yechimlar yaratish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ular san'at orqali tarixiy ma'lumotlarni qabul qilishni o'rganadi.

Benkovning ishlanmalaridagi rang, shakl va kompozitsiya bilan ishlash texnikasi o'quvchilarda vizual tafakkur va badiiy estetik didni shakllantiradi. Tarixiy sahnalarni o'rganish orqali o'quvchilar voqealarning sabab-oqibat bog'liqligini anglaydi, o'z qarashlarini yaratadi va ijodiy tafakkurini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonda Benkov asarlari orqali tarixiy bilim va ijodiy metodlarni uyg'unlashtirish mumkin.

Shu tariqa, Benkov ijodi o'quvchilarda nafaqat badiiy tafakkur, balki tarixiy tafakkur va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Maktab darslarida uning asarlaridan foydalanish orqali o'quvchilar tarixiy voqealarni tahlil qilish, ularni vizual va badiiy tarzda ifodalash va ijodiy yechimlar yaratishni o'rganadi. Shu bois, Benkov ijodi pedagogik jarayonda ijodiy va tarixiy bilimlarni uyg'unlashtirgan samarali vosita hisoblanadi.

Ushbu maqola Pavel Benkovning ijodiy merosidan foydalanish orqali maktab o'quvchilarining ijodiy tafakkuri va badiiy estetik didini shakllantirishning pedagogik jihatlarini o'rgandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Benkovning tarixiy janrdagi asarlari o'quvchilarga tarixiy voqealarni vizual va dramatik tarzda anglash imkonini beradi, shu bilan birga ularni mustaqil fikrlashga, ijodiy qarorlar qabul qilishga va badiiy tafakkurini rivojlantirishga undaydi.

Benkov ijodi pedagogik jarayonda metodik vosita sifatida samarali hisoblanadi. Darslarda uning asarlarini tahlil qilish, tarixiy manzaralarni badiiy shaklda tasvirlash va kompozitsiyalar yaratish orqali o'quvchilarning vizual tafakkuri, badiiy estetik didi va tarixiy bilimlari mustahkamlanadi. Shu bois, Benkov ijodi tarixiy tafakkur va ijodiy tafakkur o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlashda va maktab pedagogik amaliyotida ijodiy metodlarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – №2. – С.109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №1. – С.131-134.

3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T.587. – C.02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T.3268. – №1. – C.070035.
5. Шавдилов С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари //Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №6. – С.15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari //Inter education & global study. – 2024. – №1. – C.8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students //Science and innovation. – 2023. – T.2. – №B10. – C.192-198.
8. Шавдилов С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ //INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – C.84-85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т.3. – №12. – С.193-196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т.4. – №3. – С.60-66.